

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Cur sub specie & figura columbæ Spiritus Sanctus apparuerit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

quo infert. per Spiritum sanctum nos à duplici servitute liberari, nempe passionum & peccati, quæ nos bono apparenti subijciunt; & timoris, quo metu gehennæ bona operamur, juxta illud Apostoli ad Roman. 8. *Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed spiritum adoptionis filiorum.* Unde notat Chrysológus, quod filio prodigo, è servitute redeunti, paterfamilias anulum posuit in manu ejus, in signum perfectæ libertatis: *Annulum, inquit, honoris, titulum libertatis, pignus Spiritus Sancti.* Item Chrysológus & Eusebius Emisenus lepidè advertunt, Spiritum sanctum post Pentecosten advenisse: quia Pentecosten, sive quinquaginta annorum circulus emensus, Jubilæi tempus erat, id est annus remissionis, quo & servis dabatur libertas, & omnis hæreditas ad proprios revertebatur.

127.

Denique cum ad filios hæreditas de jure pertineat, juxta illud Apostoli ad Roman. 8. *si filii, & heredes:* ad Spiritum sanctum pertinet, non solum nos adoptare in Dei filios, sed etiam nos præparare, & reddere habiles ad percipiendam æternæ gloriæ hæreditatem, & ad illam nos perducere. Ita S. Thomas loco citato, ubi ait: *sicut ad hoc quod corpus aliquod ad locum ignis perveniat, oportet quod igni assimilatur. levitatem acquirens, ex qua motu ignis proprio moveatur; ita ad hoc quod homo ad divinæ fruitionis beatitudinem, qua Deo propria est secundum suam naturam, perveniat, necesse est, primo quidem quod per spirituales perfectiones Deo assimilatur, & deinde secundum eas operetur, & sic tandem prædictam beatitudinem consequatur.* Dona autem spiritualia nobis per Spiritum sanctum dantur, ut ostensum est; & sic per Spiritum sanctum Deo configuramur, & per ipsum ad bene operandum habiles reddimur, & per eundem ad beatitudinem nobis via preparatur. Quæ tria Apostolus insinuat nobis 2. ad Corinth. 3. dicens: *Vixit nos Deus, & signavit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus nostris.* Et ad Ephes. 1. *Signati estis Spiritu promissionis sancto, qui est pignus hæreditatis nostræ.* Signatio enim ad similitudinem configurationis pertinere videtur, unctio autem ad habilitatem hominis ad perfectas operationes; pignus autem ad spem quæ ordinatur in celestem hæreditatem, quæ est beatitudo perfecta. Hæc D. Thomas. Quibus verbis egregiè docet, Spiritum sanctum non solum nos adoptare in Dei filios, sed etiam nos præparare ac reddere habiles ad percipiendam regni cælestis hæreditatem (in quo divina adoptio distinguitur ab humana, quæ non tribuit, sed supponit potentiam seu capacitatem percipiendi hæreditatem) illamque amoris Spiritum, non solum salutis portum nobis ostendere, sed etiam ad illum efficacissimâ suâ motione & impulsu nos perducere. Unde ait Ambrosius proprium Spiritus Sancti munus esse, ut prædestinatos in celestem patriam deducat, juxta illud Prophetæ Psalm. 142. *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam.* Et Cyrillus hæc verba Exodi 33. *Facies mea præcedit te, & requiem dabit tibi,* expendens: *Dei facies, inquit, Spiritus Sanctus appellatur, quoniam ipsam Dei essentiam ostendit.* Cui concinit Anastasius Synaita in hæc Psalmi verba: *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine: Lumen, inquit, divini vultus Spiritus sanctus est, rectâ viâ deducens in gloriam.*

Sicut ergo Deus olim ducebat populum Judaicum per desertum in terram promissionis, nocte per columnam ignis, & die per columnam nubis; ita & Christianos per Spiritum sanctum ad

patriam eorum deducit. Ignea hæc nobis in hujus sæculi nocte columna præfulget: nubes ista itinerantes in die refrigerat; hic peregrinationis nostræ dux & comes, qui gressus nostros dirigit in viam salutis, errantes in cælestem patriam reducit, ibique proprias singulis decernit gloriæ mansiones. Nec mirum: Sanctus quippe Spiritus personalis est Patris filique amoris autem proprium hoc munus est, si Platonicus habenda sit, ut animas in cælum reducat, his quamque collocet sedibus pro cuiuslibet meritis varios ordinet gloriæ gradus, faciatque omnes in illa distributione quieros: ut videri potest apud Ficinum in convivio orat. 4. cap. 6.

Adde quod, proprium Spiritus sancti munus est, gratiam & charitatem cordibus nostris infundere, ut supra cum D. Thoma ostendimus: Gratia autem est semen gloriæ, & fons aquæ salientis, in vitam æternam, ut dicitur Joann. 4. Charitas etiam est principium meriti, & mensura claræ Dei visionis, aureaque illa ulna, quæ apud Ezechielem Angelus altitudinem & latitudinem templi gloriæ mensurabat. Jure ergo merito spiritus sancto tribuitur Sanctorum in cælis glorificatio; illæque ob suam infinitam pulchritudinem, ad se specialiter dicitur trahere Seraphinorum affectus ac desideria, juxta illud i. Petri 4. *Spiritus Sanctus misit de cælo, in quem desideravit Angelus proficere.* Unde (ut ex Cyrillo & Anastasio Synaita vidimus) Dei facies appellatur: Tum quia Patrem & Filium nobis ostendit: Tum etiam, quia sicut pulchritudo specialiter refulget in vultu; ita (inquit Rupertus) amore inter divinos & eter, amore adornatur æternus & cælis, amore etiam pulchrescit & venustatur Spiritus Sanctus. Quam suavis igitur est, Domine, Spiritus tuus! Spiritus tuus super mel dulcis, & hæreditas tua super mel & favum. Eccles. 24.

DIGRESSIO QUINTA.

De variis Spiritus Sancti figuris & apparitionibus.

REtè observavit angelicus Doctor infra quasi 43 art. 7. quod quia Deus providet omnibus secundum uniuscujusque modum, et autem modus connaturalis hominis, ut per visibilia ad invisibilia manuducatur: ideo conveniens fuit ut per aliquas visibiles creaturas, invisibiles divinarum Personarum missiones manifestarentur: juxta illud Dionysii cap. 1. de Ecclesiæ Hierarch. *Non aliter fas erat insinuari nostræ lucis divinum radium, nisi suo sacrarum varietate velamentum, quibus ad superiora ferremur, occultatum.* Ex quo ibidem infert, conveniens fuisse quod Spiritus sanctus sub variis formis & figuris Christo & Apostolis appareret. & sub specie columbæ, aquæ, ignis, venti, & linguæ ignis, se mundo manifestaret, ut patebit ex infra dicendis.

§. I.

Cur sub specie & figura columbæ Spiritus Sanctus apparuerit?

PRima Spiritus Sancti apparitio fuit sub specie & figura columbæ, Nam, auctore D. Basilii homil. 2. in Exameron: Sacer ille Spiritus in ipsius nascentis mundi exordio, sub specie avicula

re (non alterius certe quam columbae) fere-
 batur super aquas, ut dicitur Gen. 1. vel ut
 habetur alia versione, volitabat super aquas, in-
 volitabat aqua: volitare autem & incubare, pro-
 pter quod avis est. Item in ipsius Ecclesiae nascen-
 tiam principio, sub eadem specie apparuit: nam
 post baptizato & orante, apertum est caelum,
 & descendit Spiritus sanctus corporali specie
 sicut columba in eum, ut dicitur Lucæ 3. Hinc
 est quod saepe sapientis hujus simplicissima avicu-
 la figuram assumpsit, quoties sanctissimis Ec-
 clesiae Doctoribus apparuit. Sic enim Ambrosii,
 Gregorii, Doctoris angelici, Ambrosii Sancte-
 domini, & aliorum aurihus sub forma columbae
 apparere visus est. Cur verò hujus potius mitif-
 forme avicolae, quam generosae aquilae, aut vul-
 canis speciem inducere voluerit? nunc à nobis
 investigandum est.

Prima ratio sumitur ex D. Thoma loco nu-
 mero relato, in resp. ad 6. ubi docet Spiritum
 sanctum sub specie columbae, quae avis fecun-
 dissima est, apparere voluisse, ad significan-
 dam spirituales ipsius fecunditatem. Licet
 enim divinus ille Spiritus in Divinis nihil ge-
 neret, nullamque personam producat: ad ex-
 tra cernit tantam vi pollet, adeoque fecundus
 est, ut nihil in tempore à Deo in creaturas pro-
 cedat, cujus ipse author non sit. Caelus ille (in-
 quit Cornelius Musius) terram, elementa, cun-
 ctasque animantia producit, producitque fovet, con-
 servat, vivificat, & renovat: natura conditor, gra-
 tia creator, gloria consummator, rerum omnium u-
 niversale principium, divini caloris sublimis quidam
 vapor & halitus, qui vivax semper, praesens, & ve-
 hax, nihil habet remissionis, sed operosus & efficax,
 nunquam vel labore, vel tedio victus, universam
 naturam fovet & alit, mundum conservat, vegetat
 animas, permulcet animos, elementa permiscet, caelos
 regit & permeat, dat pondus ventis, fecundat annos
 & tempora.

Nec solum in operibus naturae fecundus est,
 sed etiam in ordine gratiae: cum ab ipso omnia
 fluunt charismata gratiarum; sicut omnes spiri-
 tus vitales à corde exeunt, ut supra declaratum
 est; & omnium qui in Christo renascuntur, &
 in Dei filios adaptantur, parens ac genitor sit,
 juxta illud Leonis Papae: *Omni homini renascen-
 tia baptisma est, inflatur uteri virginis, eodem spiritu
 replente fontem, qui replevit & virginem.* Et
 dicitur s. cap. 5. *Virtus Altissimi, & obumbratio
 spiritus Sancti, quae fecit ut Maria pareret Salvato-
 rem, eadem fuit ut regeneret munda credentem.* O-
 mniam ergo, & stupendam hujus divini Spiritus
 fecunditatem! qui quod in Divinis non alle-
 quatur, hoc in creaturis exequitur; in Deo fec-
 undat steriles, filium non generat; in humanis
 fecundissimus, numerosam filiorum prolem
 Deo gignit. Ad quod respiciens Spontia, ex-
 clamat Cantic. 1. *Oculum me osculo oris sui.* Ubi
 intelligitur Doctor: *Tanta, inquit, efficacia osculum
 sanctum est (scilicet Spiritus sanctus, qui Patris
 & Filii suavitissimum est osculum) ut ex ipso, mox
 cum acciperet illud sponsa, concipiat; tum sentibus
 naturam uberibus, & lacte quasi pinguiscentibus in te-
 porem.*

Sed quod adhuc mirabilis est, Spiritus ille
 amoris, propriæ ad intra sterilitatis concitus, di-
 vinitatemque amplexatus fecunditatem; aliam adhuc
 prolem tanto parente dignam appetit, in no-
 vum voluit erumpere partum; & qui verus est

A Deus, Deum ipsum in utero Virginis genera-
 vit, illumque, à quo divinam in aeternitate na-
 turam recipit, humanam in tempore carne cir-
 cumdedit. Incarnatio enim Verbi divini, opus
 est Spiritus sancti; opus Spiritus, Virginis par-
 tus; opus Spiritus, fructus ventris virginei; o-
 pus Spiritus, flos ille de quo scriptum est in Can-
 tico: *Ego flos campi, & lilium convallium.* Nam ut
 egregie observavit divus Bernardus: *hortus in
 hoc differt à campo, quod hortus quidam ut floreat,
 hominum manu & arte excolitur, campus vero ex se-
 met ipso naturaliter producit flores, & absque omni
 humano diligentia adjutorio.* Unde & ibidem sub-
 dit: *Christus non se debuit flos horti proferari, ne
 humano videretur, pere generatus. Pulchre &
 convenientissime flos campi sum ait, qui & absque hu-
 mano industria prodiret.*

Secunda ratio cur Spiritus sanctus in specie
 columbae potius quam aquilae, apparere voluerit
 est propter puritatem & munditiam, quam Spi-
 ritus sanctus specialiter diligit. Columba enim
 castissima est tota caelestibus incumbit, nec un-
 quam vel minimum granum è terra attollit,
 quin statim in caelum oculos attollat; non circa
 cadavera & carnes volitat, sed rehidet juxta flu-
 entia aquarum, ubi caeli imago relucet, semper
 ejus obtutibus objiciuntur caelestia, semper in-
 petra contemplatur. Ita etiam Spiritus sanctus
 munditiam mentis & corporis diligit, non nisi
 vacuas ab omni carnali & terreno affectu men-
 tes adimplet, nec nisi in mundis cordibus quie-
 scit, juxta illud Genes 6. *Non requiescet Spiritus
 meus in homine, quia caro est.*

Ter legimus columbam à Noë ex arca emis-
 sam. Primà vice rediit, quia non invenit ubi
 requiesceret pes ejus. Secundà vice reversa
 est, olivæ ramum ore deferens. Tertiò de-
 mum emissa, inventa requie, habitavit in ter-
 ra, per diluvium purgata, & quasi renovata.
 Emissio illa columbae figura est, ut docent SS.
 Patres, adventus Spiritus sancti; qui primò in-
 visens creaturam, non invenit quomodo super
 eam requiesceret; adeò nimirum impletas om-
 nia occupaverat; omnis enim caro corrupe-
 rat viam suam. Rursus emisit Deus colum-
 bam Spiritus, & inventa requie apud fideles &
 mundos, in eis habitavit, iudificavit, & man-
 sionem fecit.

Tertia ratio insinuat ut à D. Bernardo serm. 1.
 de Epiph. ubi ait: *Nec incongrue, ad indicandum A-
 gnus Dei venit columba, quia nihil melius agno con-
 venit quam columba. Quod agnus in animalibus, hoc co-
 lumba in avibus: summa utriusque innocentia, summa
 mansuetudo, summa simplicitas. Quid enim sic alienum
 ab omni malitia sicut agnus & columba nocere cuiquam
 nesciunt, ledere non noverunt. Idem docet Pascha-
 sius libro 2. in Matth. dicens: Spiritus sanctus in spe-
 cie columba apparuit, ut per eam exponeret, quales
 futuri erant, qui ad gratiam ejusdem Spiritus perve-
 nirent. Columba enim fel non habet, & ex hoc insinuat,
 quod in selle amaritudinis esse non debet, quisquis ad
 gratiam Spiritus Sancti venire exoptat.*

Non est omittendum quod ait Tertullia-
 nus in libro de Baptismo cap. 8. *Quemadmo-
 dum post aquas drivit, quibus iniquitas antiqua
 purgata est, post baptismum (ut ita dixerim) nun-
 di pacem caelestis traxit, praeco columba verris annuntia-
 vit, dimissa ex arca, & cum olea reversa; quod si-
 gnum est, cum apud nationes paci pretenditur, ita post
 vetera delicta, columba sancti Spiritus advolat,
 pacem*

Serm.
 47. in
 Cantic.

130.

131.

pacem Dei afferens emissus de caelis, ubi Ecclesia est
 arca figurata. Concinit Chrysolomus ferm. 160.
 his verbis: Hodie Spiritus Sanctus supernat at aquis
 in specie columba: ut sicut illa columba Noë nuntia-
 verunt diluvium discessisse mundi; ita ista indice
 nosceretur, perpetuum mundi cessasse naufragium;
 neque, sicut illa, veteris olivæ surculum portaret, sed
 totam in caput parentis novi chrismatia pinguedinem
 funderet, ut impleatur illud quod Propheta prädixit:
 Propterea unxit te Deus tuus oleo latiria, præ confor-
 tibus tuis.

132. Denique sanctus Thomas 3. parte quæst. 39.
 art. 6. in Corp. docet conveniens fuisse, ut
 Spiritus sanctus in specie columbæ, quæ sim-
 plex est animal, appareret: ut significaretur, **B**
 omnes baptismo Christi baptizandos, si sim-
 plici corde & non fidè accedant, Spiritus san-
 cti gratiam recepturos. Et ibidem in respon-
 ad 4. plures & egregias assignat rationes, seu
 congruentias, cur Spiritus sanctus in specie
 columbæ super Christum baptizatum appare-
 re voluerit. *Duendum* (inquit) quòd Spiritus
 Sanctus in specie columbæ apparuit, propter tria:
 Primo quidem propter dispositionem qua requiritur
 in baptizato, ut scilicet non fictus accedat; quia sic
 dicitur Sapient. 1. Spiritus Sanctus disciplina effu-
 giet fictum: columba autem est animal simplex,
 astuta & dolo carens, unde dicitur Matth. 10.
 Estote simplices sicut columbe. Secundo ad designan-
 dum septem dona Spiritus Sancti, qua columba suis
 proprietatibus significat. Columba enim secus flu-
 entia habitat, ut inde viso accipitre, mergat se, &
 evadat; quod pertinet ad donum sapientia, per quam
 Sancti secus Scriptura à vitiis fluentia resident, ut in-
 cursum diaboli evadant. Item columba meliora gra-
 na eligit, quod pertinet ad donum scientia, quæ San-
 cti sententias sanas, quibus pascantur, eligunt.
 Item columba alienos pullos nutrit, quod pertinet
 ad donum consilii, quo Sancti, eos homines qui fue-
 runt pulli (id est imitatores diaboli) doctrinâ nutri-
 unt & exemplo. Item columba non lacerat rostro,
 quod pertinet ad donum intellectus, quo Sancti bonas
 sententias lacerando non pervertunt, hereticorum
 more. Item columba felle caret, quod pertinet ad
 donum pietatis, per quam Sancti irâ irrationabile
 earent. Item columba in cavernis petra nisticat,
 quod pertinet ad donum fortitudinis, quo Sancti
 in plagis mortis Christi, qui est petra firma, ni-
 dum ponunt, id est, suam refugium & spem. Item
 columba gemitum pro cantu habet, quod pertinet
 ad donum timoris, quo Sancti delectantur in ge-
 mitu pro peccatis. Tertio apparuit Spiritus San-
 ctus in specie columbæ, propter effectum proprium
 baptismi, qui est remissio peccatorum, & reconci-
 liatio ad Deum: columba enim est animal mansue-
 tum; & ideo sicut Chrysolomus dicit super Matth.
 in diluvio apparuit hoc animal, ramum ferens oli-
 væ, & communem orbis terrarum tranquillitatem an-
 nuntians.

133. Quærent aliqui, an illa columba, in qua Spi-
 ritus sanctus apparuit, fuerit verum animal?

Respondet sanctus Thomas ibidem artic. 7.
 affirmativè. Sicut enim, inquit, non decebat,
 ut Filius Dei, qui est veritas Patris, aliquâ fictio-
 ne uteretur; & ideo non phantasticum, sed ve-
 rum corpus accepit: ita etiam conveniens non
 erat, quòd Spiritus sanctus, qui Spiritus verita-
 tis est, ut dicitur Joann. 16. figmentum aliquod
 adhereret; & ideo etiam ipse veram colum-
 bam formavit in qua appareret, licet ipsam in

A unitatem personæ non assumpserit, sicut Chri-
 stus humanam naturam.

§. II.

Cur aqua figuram Spiritus Sanctus as-
 sumperit?

Columbæ libenter resident juxta fluentia
 quarum, ut dicitur Cantic. 5. Zephyri etiam
 super rivulorum & fontium aquas amenissime
 lepant. Quid mirum ergo, quòd Spiritus san-
 ctus, qui sub purissima columbæ, & zephyri
 jucundissimi specie in Scriptura exhibetur, a-
 quæ speciem assumere dignatus sit, & tam liben-
 ter in aquis quiescat, ut de ipso, quod Tertu-
 lianus de Christo scripsit, dici jure merito pos-
 sit: Nunquam sine aqua Spiritus Sanctus. In ipsius
 enim mundi exordio, hoc purissimum elemen-
 tum, tanquam propriam sedem ac vehiculum,
 assumere dignatus est. Unde idem Author libro
 de Baptismo cap. 13. In primordio fecit Deus ce-
 lum & terram. Terra autem erat invisibilis & in-
 composita, & tenebra erant super abyssum, & Spi-
 ritus Dei super aquas ferebatur. Habet homo in
 primis aetatem venerari aquarum, quòd antiqua
 fiamia; debita dignationem, quòd divini Spiritus
 sedes; gratior scilicet ceteris tunc elementis. Non
 & tenebra tota adhuc sine cultu siderum informes, &
 tristis abyssus, & terra imparata, & celum rude:
 solus liquor semper materia perfecta, lata, simplex,
 de suo pura, dignum vehiculum Deo subiecerat.
 Item cum Christus ad ripam Jordanis baptiza-
 retur, statim descendit Spiritus sanctus, &
 sub specie columbæ super aquas volitavit, ut
 illas sanctificaret & fecundaret, atque illis vim
 fideles per Baptismum regenerandi tribueret.
 Tunc (addit Tertullianus) ille sanctissimus Spi-
 ritus super emundata & benedicta corpora, libens
 à Patre descendit super baptismi aquas, tanquam
 pristinam sedem recognoscens conquiescat. **D**
 figurâ delictus. Denique ad hoc placuit illi sacrum
 hoc habitaculum, ut per aquam adventum su-
 um, & gratiam quam in cordibus nostris dis-
 fundit, significari ac figurari voluerit. Nam
 Christus mulieri Samaritanæ dicebat: Si scires do-
 num Dei, & quis est qui dicit tibi, da mihi bibere, tu
 petisses ab ipso, & dedisset aquam vivam. Aqua hæc
 (inquit Cyrillus) vivificans gratia Spiritus Sancti
 est. Quod ipsemet Evangelista aperte declarat, ut
 dicens: Die magno festivitatis factus Iesus, & cla-
 mabat dicens: si quis sitit veniat ad me, & bibat. Qui
 crediderit, flumina de ventre ejus fluent aqua viva. Et
 statim addit: Hoc autem dixit de Spiritu, quem ac-
 cepturi erant credentes in eum.

Et certè non poterat subaptiori simbolo Spi-
 ritus sancti gratia designari, quam sub aqua
 specie; sive ejus origo, & inclinatio, sive ejus
 proprietates, aut effectus considerentur. Aqua
 enim in primis manat ex rupibus, & quibus ut
 plurimum fontes scaturiunt; ex locis excelis ad
 ima descendit, & è montibus profluit in convul-
 les, juxta illud Propheta Psalm. 103. Qui emittit
 fontes in convallibus, inter mediam montium petram
 ibunt aquæ.

Deinde aqua quatuor habet proprietates seu
 esse &us præcipuos; scilicet lavare, refrigerare,
 rigare ac fecundare terram, & sitim extin-
 guere.

Sini